

Roll No.....

Total No. of Printed Pages: [04]

Total No. of Questions: [11]

BCA-MCA Dual Degree (Semester – 1st)
HUMAN VALUES AND PROFESSIONAL ETHICS

Subject Code: HUM0102

Paper ID: [18340105]

Time: 03 Hours

Maximum Marks: 60

Instruction for candidates:

1. Section A is compulsory. It consists of 10 parts of **ONE** mark each.
2. Section B contains short type question. It consists of 5 questions of 4 marks each. The student has to attempt all questions.
3. Section C contains descriptive type questions. There will be five questions. Each question contains two parts. The students have to attempt any one part from each question. Each part carries six marks.

Section – A

(1 marks each)

Q1. Attempt the following (Fill in the blanks): (ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ): (ਰਿਕਤ ਸਥਾਨ ਭਰੋ):

- a. Needs of the body are temporary while the needs of the self are _____.
ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਵੈ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ _____ ਹਨ।
ਸਰੀਰ ਦੀ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾ ਅਸਥਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਵੈ ਦੀ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾ _____ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- b. The needs of the self are _____ in time and needs of body are _____.
ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ _____ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ _____ ਹਨ।
ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵੈ ਦੀ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾ _____ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾ _____ ਹੈ।
- c. Human body is an instrument to facilitate _____.
ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ _____ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਹੈ।
ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ _____ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਉਪਕਰਨ ਹੈ।
- d. To be assured of others at all the time is the feeling of _____.
ਹਰ ਸਮੇਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣਾ _____ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ।
ਹਰ ਸਮੇਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਖਿੱਚ ਆਸ਼ਵਸਤ ਰਹਿਣਾ _____ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ।
- e. The ability to fulfil the aspirations is called _____.
ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ _____ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਆਕਾਂਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ _____ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- f. Ensuring right understanding and feelings in the other is called _____.
ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ _____ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ _____ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- g. The participation of the human being in ensuring the role of physical facility in nurture, protection and providing means for the body is called its _____.
ਸਰੀਰ ਦੇ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ _____ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਸਰੀਰ ਦੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ _____ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਸਰੀਰ ਦੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ _____ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- h. There are two kinds of realities in existence: _____ and _____.
ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾਵਾਂ ਹਨ: _____ ਅਤੇ _____।
ਅस्तਿਤਵ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾਵਾਂ ਹਨ: _____ ਅਤੇ _____।

- i. The four orders of nature are material order, plant order, _____ order and human order.

ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਚਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਪਦਾਰਥ ਕ੍ਰਮ, ਪੌਦਿਆਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ, _____ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਆਦੇਸ਼ ਹਨ।
 ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਚਾਰ ਕ੍ਰਮ ਭੌਤਿਕ ਕ੍ਰਮ, ਵਨਸਪਤਿ ਕ੍ਰਮ, _____ ਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕ੍ਰਮ ਹਨ।

- j. _____ are considered the moral standards by which people judge behaviour.

_____ ਨੂੰ ਨੈਤਿਕ ਮਾਪਦੰਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਲੋਕ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪੇਸ਼ੇ ਮੈਂ ਨੈਤਿਕ ਕਸ਼ਮਤਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ _____ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨੇ ਕਾ ਏਕਮਾਤ੍ਰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

Section – B

(4 marks each)

- Q2. What is the need for value education? Write a short note on the need for value education in today's scenario.

ਮੁੱਲ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਮੁੱਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
 ਮੂਲਵਪਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਕੀ ਕਯਾ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾ ਹੈ? ਆਜ ਕੇ ਪਰਿਵਸ਼ਯ ਮੈਂ ਮੂਲਵ ਸਿੱਖਿਆ ਕੀ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾ ਪਰ ਏਕ ਸੰਕਸ਼ਿਪਤ ਟਿਪਪਣੀ ਲਿਖੋ।

- Q3. Distinguish between the needs of the Self and the needs of the Body.

ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕਰੋ।

ਸਵਯੰ ਕੀ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾਓਂ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਕੀ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾਓਂ ਕੇ ਭੀਚ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

- Q4. Describe briefly the criteria for evaluation of holistic technology. Support your answer with an example.

ਸੰਪੂਰਨ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰੋ।

ਸਮਗ੍ਰ ਪ੍ਰਾਯੋਗਿਕੀ ਕੇ ਮੂਲਵਾਂਕਨ ਕੇ ਮਾਨਦੰਡੋਂ ਕਾ ਸੰਕਸ਼ੇਪ ਮੈਂ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਏਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇਕਰ ਅਪਨੇ ਉਤਰ ਕਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰੋ।

- Q5. What do you understand by 'trust'? What is its importance in human relationship?

ਤੁਸੀਂ 'ਭਰੋਸੇ' ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ?

'ਵਿਸ਼ਵਾਸ' ਸੇ ਆਪ ਕਯਾ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਮਾਨਵੀਯ ਸੰਬੰਧੋਂ ਮੈਂ ਙਸਕਾ ਕਯਾ ਸਹੁਵ ਹੈ?

- Q6. "Right understanding + Relationship = Mutual fulfilment; Right understanding + Physical facilities = Mutual prosperity." Illustrate the above with two examples for each.

"ਸਹੀ ਸਮਝ + ਰਿਸ਼ਤਾ = ਆਪਸੀ ਪੂਰਤੀ; ਸਹੀ ਸਮਝ + ਭੌਤਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ = ਆਪਸੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ। ਹਰੇਕ ਲਈ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਓ।

"ਸਹੀ ਸਮਝ+ਰਿਸ਼ਤਾ=ਪਾਰਸਪਰਿਕ ਪੂਰਤਿ; ਸਹੀ ਸਮਝ+ਭੌਤਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ=ਪਾਰਸਪਰਿਕ ਸਮ੍ਰਧਿ।" ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਕੇ ਲਿਏ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਉਪਰੋਕਤ ਕੋ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

Section – C

(6 marks each)

- Q7. (a) What is the need for value education in technical and other professional institutions? 'Is our present education system in India has the deficiency of value education?' If yes, why and if not then why not? Elaborate the answer.

ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਲ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? 'ਕੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਮੁੱਲ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ?' ਜੇਕਰ ਹਾਂ, ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਰੋ।

ਤਕਨੀਕੀ ਏਵਂ ਅਨਯ ਵਯਾਵਸਾਯਿਕ ਸੰਸਥਾਨੋਂ ਮੈਂ ਮੂਲਵਪਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਕੀ ਕਯਾ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾ ਹੈ? 'ਕਯਾ ਭਾਰਤ ਮੈਂ ਹਮਾਰੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮੈਂ ਮੂਲਵਪਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਕਾ ਅਭਾਵ ਹੈ?' ਯਦਿ ਹਾਂ, ਤੋ ਕਯੋਂ ਅਤੇ ਯਦਿ ਨਹੀਂ ਤੋ ਕਯੋਂ ਨਹੀਂ? ਉਤਰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਰੋ।

- (b) Three things are needed in order to fulfil basic human aspirations—right understanding, right relationships and physical facilities. Explain meaning of each one of these.

ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ-ਸਹੀ ਸਮਝ, ਸਹੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸਹੂਲਤਾਂ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਾਓ।

ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਾਨਵੀ ਆਕਾਂਸ਼ਾओं को पूरा करने के लिए तीन चीजों की आवश्यकता होती है- सही समझ, सही रिश्ते और भौतिक सुविधाएं। इनमें से प्रत्येक का अर्थ स्पष्ट कीजिए।

- Q8. (a) Explain with examples where activities involve both body and 'I'.
ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਜਿੱਥੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ ਅਤੇ 'ਮੈਂ' ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
उदाहरणों के साथ समझाएं जहां गतिविधियों में शरीर और 'मैं' दोनों शामिल होते हैं .
- (b) Define existence? Show that existence is in a form of co-existence.
ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ? ਦਿਖਾਓ ਕਿ ਹੋਂਦ ਸਹਿ-ਹੋਂਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ।
अस्तित्व को परिभाषित करें? दिखाएँ कि अस्तित्व सह-अस्तित्व के रूप में है।
- Q9. (a) What is the role played by self-exploration in achieving our basic aspirations i.e. happiness and prosperity?
ਸਾਡੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਇੱਛਾਵਾਂ ਭਾਵ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਪੜਚੋਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
हमारी बुनियादी आकांक्षाओं यानी सुख और समृद्धि को प्राप्त करने में आत्म-अन्वेषण की क्या भूमिका है?
- (b) What do you mean by self-exploration? What is the need for self-exploration?
ਸਵੈ-ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਸਵੈ-ਪੜਚੋਲ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ?
आत्म-अन्वेषण से आप क्या समझते हैं? आत्म-अन्वेषण की क्या आवश्यकता है?
- Q10. (a) Describe the concept of an undivided society and the universal order and explain how both these can help to create a world family.
ਇੱਕ ਅਣਵੰਡੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਮਝਾਓ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵ ਪਰਿਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
अविभाजित समाज और सार्वभौमिक व्यवस्था की अवधारणा का वर्णन करें और बताएं कि ये दोनों विश्व परिवार बनाने में कैसे मदद कर सकते हैं।
- (b) Explain the activities of realization and understanding. How do they lead to harmony in the activities of 'I'? Illustrate with an example.
ਬੋਧ ਅਤੇ ਸਮਝ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਉਹ 'ਮੈਂ' ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਕਸੁਰਤਾ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਓ।
अनुभूति और समझ की गतिविधियों को स्पष्ट करें। वे 'मैं' की गतिविधियों में कैसे सामंजस्य बिठाते हैं? एक उदाहरण देकर स्पष्ट करें।
- Q11. (a) What do you mean by 'innateness'? What is the innateness in the four orders?
'ਜਨਮ' ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਚਾਰ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਭਾਵਿਕਤਾ ਕੀ ਹੈ?
'सहजता' से आपका क्या तात्पर्य है? चारों क्रमों में सहजता क्या है?
- (b). How can we verify proposals on the basis of our natural acceptance? Explain with example.
ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੁਦਰਤੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਓ।
हम अपनी स्वाभाविक स्वीकृति के आधार पर प्रस्तावों का सत्यापन कैसे कर सकते हैं? उदाहरण सहित समझाइये।